

Fristad på kartorna

Det finns inte så mycket bevarat kartmateriel från Fristad. Den äldsta funna kartan finns på Lantmäteriets hemsida och under historiska kartor. Den är från 1650 och visar ett tätt liggandes Fristad med krokiga vägar som gick precis intill husen. Nästa karta är krigsarkivets karta över Vikbolandet upprättad 1653. På den kartan har Fristads Krog tillkommit. Sedan dröjer det ända till 1770 talet innan en karta över Fristads återfinns. Då gäller det laga storskifte. Sedan dröjer det till 1843 då nästa skifte sker, då får man även en bättre blick hur husen låg.

Karta ägomätning 1650

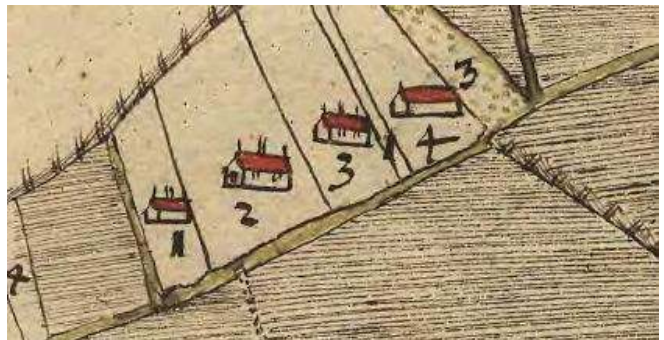
Enligt år 1650 års karta ritad av Johan de Rogier låg alla Fristads gårdar på en rad och ägomätningen säger att det är 1 Krono, 2 Skatte och 1 Frälsehemman.

No. 1 är Kronogård

No. 2 är Skattegård

No. 3 är Skattegård

No. 4 är Frälsegård

Fristads gårdarna i förstorat format

På kartan 1650 kan man se att huvudvägen gick bakom gårdarna och dagens väg till Å fanns inte i sin nuvarande sträckning.

Fristad 1653

Även 1653 ritade lantmätaren Jean De Rogier en karta över Vikbolandet. Den upprättades förmodligen för att underlätta arvskiftet efter pfalzgreven Johan Kasimir på Stegeborg. Kartan förvaras i Krigsarkivet.

På denna karta kan man se att Fristads krog tillkommit mellan åren 1650 och 1653. Det stämmer bra med den dom i Björkekinds härad ⁽³⁾ från 1650 då alla Tåby gårdar ska bistå med timmer till uppbyggandet av Fristads krog.

Vägen har även den moderniserats och rätats ut och går nu i stället över Fristadsgårdarna i stället för under dom. Detta troligen tack vare krogens tillkomst. Något som talar för detta är en notis i Björkekinds häradsrätt år 1661 ⁽⁴⁾ då det pratas om att gamla vägen mellan Stegeborg, Fristad och Norrköping läggas öde och den nya justerade vägen hållas väl med mark och jordägarna.

Storskiftes kartor 1771-1773

Byggningstomter A-D

A. Västergården, 1771.
1 helt Frälse, för 1/3 del Häradshövding Walldius, för 2/3 Captain och Riddaren Fredrik Lagersvärd och bonden Johan Andersson 2/3. 1773 Skattefrälse, ägaren skräddaren Fredrik Hagelberg i Norrköping.

B. Bredgården, 1771-1773. 1 helt Krono skatte och ägaren Proviantmästaren Nils Thollander

C. Gästgivaregården, 1771-1773. 1 helt Krono skatte. Avlidna

Gästgivaren Lars Jonsson, sönerna Jonas och Jost Larssöner med förmyndaren Nils Nilsson i Bjärby

D. Östergården, 1771-1773. 1 helt Frälse under Ravnäs, ägare Greve Fredrik Påsse.

Nr. 21. Till västergården av jämgod jord, betesmark med Granskog

Nr. 22. Dito till Bredgården av lika beskaffenhet där ägaren byggt sin ladugård i södra ändan av landsvägen.

Nr. 23. Till Gästgivaregården även av lika godhet derest och Gästgivaregården är byggd.

Nr.24. En äng här till av hårdvall.

Nr.25 Åker, lerjord

Nr.27. Till Östergården lika med de förra

Laga skifte 1843

Beskrivning av kartan med nr.

259. Gästgivargårdens trädgård.

260. Gårdstomt.

261. Östergårdens potatistomt.

265. Östergårdens hus och gårdstomt

266. Bredgårdens potatisland.

268. Bredgårdens hus och gårdstomt.

269. Bredgårdens grästomt.

270 Bredgårdens trädgård.

271. Västergårdens trädgård.

272. Västergårdens hus och gårdstomt

273. Odling i Bredgårdens hage, sand.

311. Gästgivargårdens tomt, stenig.

313. Smed tomten.

314. Frälsegårds tomt.

340. Vägen till Östergården.

343. Bredgårdens utfartsväg.

344. Västergårdens ladugårds tomt.

379. Bredgårdens ladugårdstomt

Häradsekonomska kartan 1868-1877

Västergården

Bredgården

Gästgivaregården

Östergården

Ekonomiska kartan 1947

Västergården

Bredgården

Gästgivaregården

Östergården

Flyfoto 2000 talet

Sammanfattning kartor

På kartan från 1650 så ligger hela Fristads by på en ända rad och på södra sidan och i ordningen från vänster, Kronogården, Skattegård 1, Skattegård 2 och Frälsegården. Den väg som går mot Å fanns inte då i sin nuvarande sträckning.

På kartan från 1771 så finns tyvärr inga hus utsatta utan den visar bara tomterna och då i samma ordning som år 1650. Man visar då även byggnadstomterna på norra sidan som Nr 21,22,23 och 27 och man skriver bl.a. att Bredgårdens lador och att Gästgivaregården finns där.

Enligt karta storskiftet 1771 refererar man även till kartan 1650 och får då fram följande. 1=A, 2=B, 3=C och 4=D.)

(A)Västergården (B) Bredgården (C) Gästgivaregården (D) Östergården

Överkurs

Öppnar man kartan 1650 och 1771 i ett mer avancerat fotoprogram, gör kartorna någorlunda lika i storlek och roterar kartan från 1650 cirka 25 grader och slår samman dessa till en och sedan lägger på opacitet så kan man få dessa att passa ihop till cirka (90) procent. Detta visar då att år 1650 var norra sidan obebyggd och att alla hus då låg på södra sidan där idag Västergården och Östergården finns kvar.

(90 % är ett uppskattat värde, det skiljer trots allt 120 år mellan kartorna så mycket har hänt och exaktheten med den tidens mått är väl inte 100 %)

På kartan laga skifte 1843 ligger Bredgårdens mangårds byggnad och hus kvar mellan Västergården och Östergården, det visas att man har lador på andra sidan vägen. På kartan är nu den gamla Skattegården 2 tom på bebyggelse och byggnaderna finns nu utsatt på motsatt sida och på sin nuvarande plats vid gästgivaregården.

I text till kartan laga skifte 1843 så har laga skiften skett 1774 och 1807, skiftet 1774 bör väl vara samma som 1771 då det troligen påbörjades 1771 och blev klart 1774. Men däremot laga skifte 1807 finns inte utlagt på Lantmäteriets hemsida och vore intressant att se, om det nu finns bevarat.

Så med utgång från bara kartorna har krogen byggts mellan åren 1650 och 1653.

På kartan 1868-1877 så ligger byggnaderna som de gör idag. Så Bredgårdens mangårds byggnad flyttades till andra sidan tidigast ^(1b) 1859 och senast ^(karta 3) 1868-1877.

(Brandförsäkring Bredgården ^(1a) 1838 och ^{1b} 1859), ^(karta 3) Häradsekonoms karta 1868-1877)

Kartan 1650 vriden cirka 25 grader

Storskifte 1771

Båda kartorna sammanslagna med opacitet

Laga skiftes karta 1843 med mina texter på

Under texten märkt **tom tomt** låg tidigare Fristads skattegård/gästgivaregård enligt karta 1650.

1653 brann både Bredgården och gästgivaregården ner till grunden

Man ser här även att den gamla vägen finns kvar under Fristadsgårdarna